

The Impact of the Activities of the Police Trustees Council on the Prevention of Drug Distribution (Case Study: Qazvin City)¹

Eskandar Momeni², Ebrahim Davoodi³, Ali Zarini⁴

Received: 22, August, 2020

Accepted: 10, December, 2020

Abstract

Background and objective: Due to the expansion of participatory approaches in eliminating local harmful factors, the Council of Police Trustees was activated in 2014 according to the instructions of the I. R. I. Police Social Deputy. Therefore, the present study was conducted to investigate the impact of the activities of the Council of Police Trustees in preventing the distribution of drugs in Qazvin.

Methods: In terms of its objectives the present study is of an applied research type and in terms of method it is descriptive-analytical which was conducted by survey method. The statistical population includes: 1) Commanders and managers of layer one of the city and province, police stations in Qazvin city and officials of Qazvin province and city up to 54 individuals, and 2) Citizens of Qazvin with 673,000 individuals. The sample size of the first statistical population was all of the members, and the second statistical population was based on the Cochran's formula. 384 individuals were selected by stratified random sampling method. Data collection tools are two researcher-made questionnaires: "Activities of the Council of Trustees" and "Prevention of drug distribution". To evaluate the validity of the instrument, face validity and reliability were calculated by calculating Cronbach's alpha coefficient and the value was 0.87. For analyzing the research data in the descriptive part, frequency, mean and ratio statistics were used and in the inferential part, Kolmogorov-Smirnov statistical tests and simple and multiple regression were employed.

Findings: According to the research findings, there is a significant relationship between the independent variable of activities of local trustees and the variable of prevention of drug distribution in Qazvin. By increasing the activities of the Council of Trustees, drug distribution significantly decreases.

Results: According to the research findings, with an increase of one unit on the activities of local trustees, the prevention of drug distribution in Qazvin increases by 0.828 units, so more attention and support for the activities of the Police Trustees Council, will strengthen the prevention of drug distribution in Qazvin city.

Keywords: Police, Council of Trustees, Crime prevention, Drug distribution, Qazvin.

1. This article is adapted from an MA thesis of Command and Law Enforcement Management of the Faculty of Command and Headquarters of Amin Police University.

2. Associate Professor, Department of Internal Security, Faculty of Command and Headquarters, Amin Police University. Email: danesh-homan@yahoo.com

3. Assistant Professor, Amin Police University (Corresponding Author). Email: Davoodi57@gmail.com

4. MA in Law Enforcement Command and Management, Amin Police University. Email: zarinali57@gmail.com

Copyright © 2020 Journal of Research Police Science. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-noncommercial 4.0 International License which permits copy and redistribute the material just in noncommercial usages provided the original work is properly cited.

فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی، سال بیست و سوم، شماره ۴، زمستان ۱۴۰۰

صص ۱۷۵-۲۰۲

تأثیر فعالیت‌های شورای معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر

(مورد مطالعه: شهر قزوین)^۱

اسکندر مؤمنی^۲، ابراهیم داودی^۳، علی زرینی^۴

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۰۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۲۰

چکیده

زمینه و هدف: با توجه به گسترش رویکردهای مشارکت‌محوری در رفع عوامل آسیب‌زای محلی، شورای معتمدان پلیس از سال ۱۳۹۳ برابر دستورالعمل معاونت اجتماعی ناجا فعال شد؛ بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی تأثیر فعالیت‌های شورای معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر در قزوین انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی است که به روش پیمایشی انجام شد. جامعه آماری شامل: ۱. فرماندهان و مدیران لایه یک شهرستان و استان، کلاترهای سطح شهر قزوین و مسئولان استان و شهرستان قزوین بالغ بر ۵۴ نفر و ۲. شهروندان قزوینی به تعداد ۶۷۳۰۰۰ نفر، حجم نمونه جامعه اول به صورت تمام‌شمار و جامعه دوم، براساس رابطه کوکران، ۳۸۴ نفر به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، دو پرسش‌نامه محقق‌ساخته «فعالیت‌های شورای معتمدان» و «پیشگیری از توزیع مواد مخدر» است. برای بررسی روایی ابزار از روایی صوری و پایایی با محاسبه ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار ۰/۸۷ به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در بخش توصیفی از آماره‌های فراوانی، میانگین و نسبت و در بخش استنباطی از آزمون‌های آماری کولموگروف اسمیرنوف و رگرسیون ساده و چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها: با توجه به یافته‌های پژوهش، ارتباط معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد و به صورت معناداری با افزایش فعالیت‌های شورای معتمدان، توزیع مواد مخدر کاهش پیدا می‌کند.

نتیجه‌گیری: براساس یافته‌های پژوهش، با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان ۰/۸۲۸ واحد افزایش می‌یابد، بنابراین اهتمام و حمایت بیشتر از فعالیت‌های شورای معتمدان پلیس، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در سطح شهر قزوین را تقویت خواهد کرد.

کلیدواژه‌ها: پلیس، شورای معتمدان، پیشگیری از جرم، توزیع مواد مخدر، شهر قزوین.

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی دانشکده فرماندهی و ستاد دانشگاه علوم انتظامی امین است.

۲. دانشیار گروه امنیت داخلی، دانشکده فرماندهی و ستاد، دانشگاه علوم انتظامی امین. رایانامه:

danesh-homan@yahoo.com

۳. استادیار دانشگاه علوم انتظامی امین. (نویسنده مسئول): Davoodi57@gmail.com

۴. کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین. zariniali57@gmail.com

مقدمه

در کشور ما تاکنون راهکارهای مبارزه و پیشگیری با جرائم مواد مخدر بیشتر سخت-افزاری و مبارزه‌های نظامی و انتظامی بوده است؛ حال آنکه یک کشوری مانند ایران آن هم با توجه به فرهنگ غنی و ظرفیت‌های خاص خود نیازمند مبارزه نرم‌افزاری است که اجتماعی کردن یکی از شیوه‌های این مبارزه و راهکارهای جهانی است که از خانواده و جامعه آغاز می‌شود. استان قزوین که در بخش شمال غرب کشور واقع شده است، به دلیل بزرگراه‌های مواصلاتی به شمال، جنوب، شرق و غرب و نزدیکی به تهران (به فاصله کمتر از ۱۵۰ کیلومتر از تهران)، هم‌چنین سابقه طولانی صنعت در استان و رشد و توسعه صنعتی به عنوان یکی از مزیت‌های نسبی استان که این امر موجب مهاجرت افراد بیکار، جویای کار و سودجو به این استان می‌شود و باعث ایجاد حاشیه-نشینی و مناطق فقیرنشین و گسترش جرائم مواد مخدر در بین محله‌ها شده است. به-طوری که کشفیات مواد مخدر در سال ۹۵ با افزایش ۲۳ درصدی و در سال ۹۶ با افزایش ۲۱ درصدی مواجه شده است (بولتن آماری مرکز فرماندهی و کنترل انتظامی استان قزوین، ۱۳۹۶). هم‌چنین در زندان‌های استان قزوین در سال ۱۳۹۷، ۴۰ درصد زندانیان استان قزوین مربوط به مواد مخدر است که حدود ۶۰ درصد آنها را معتادان و مجرمان این بخش تشکیل می‌دهند. (قدرتی، ۱۳۹۷). در سال ۱۳۹۷ نزدیک به ۷۰ درصد زندانیان کشور به واسطه جرائم مواد مخدر در زندان به سر می‌برند. (آملی لاریجانی، ۱۳۹۷)، هم‌چنین در سال ۱۳۹۷، ۴۰ درصد جرائم به صورت مستقیم به دلیل مواد مخدر است و ۵۵ درصد طلاق‌ها به دلیل اعتیاد به مواد مخدر رخ می‌دهد. (مومنی، ۱۳۹۷).

اجتماعی کردن، مسئولیت‌پذیری به معنای درونی کردن یک موضوع است که باید از خانواده شروع و به جامعه بسط داده شود. علاوه بر این در سطح محلات، دولت باید سرمایه اجتماعی را در کشور تقویت کند، زیرا تقویت سرمایه‌های اجتماعی، زمینه‌ساز ایجاد اعتماد می‌شود و نمونه عینی سرمایه‌های اجتماعی، شورای معتمدان محلات

هستند. (وطن پرست، اصفهانی و خزایلی پارسا، ۱۳۹۸: ۱۶). اجتماع محور به معنای استفاده بهینه از سرمایه‌های اجتماعی و دخیل نمودن مردم در تصمیمات در راستای حل مشکلات و مسائل جامعه است، در واقع بازگشت به این تفکر سنتی است که راه پیشرفت فرد از میان جمع می‌گذرد و در واقع دست یاری است که دولت و کارشناسان به سوی مردم دراز کرده‌اند. شورای معتمدان به معنای دخالت مردم در تشخیص مشکل، تدوین راه‌حل‌ها و در نهایت طراحی و اجرای مناسب‌ترین مداخله یا فعالیت به شکل مشارکتی است (حیدری صوفیانی و نیک‌خواه کهنه گورابی، ۱۳۹۴: ۴۲). به عبارت دیگر، شوراهای معتمدان منتخبان جامعه هستند که در امور اجتماعی به نمایندگی از جامعه، مشارکت می‌کنند. برخی از صاحب نظران مانند؛ پیربوردیو^۱ سرمایه اجتماعی را شکلی از سرمایه می‌داند که به ارتباطات و مشارکت‌های اعضای یک سازمان توجه دارد؛ پژوهش گران دیگری نیز سرمایه‌ی اجتماعی را مجموعه‌ای از مفاهیمی مانند: اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها می‌داند که موجب ایجاد ارتباط و مشارکت بهینه اعضای یک اجتماع می‌شود. شورای معتمدان پلیس در محله‌ها در صورت بکارگیری صحیح و تأثیر لازم می‌توانند به عنوان یک رکن مشورتی متناسب با نیازهای ساکنان محلات برای فرماندهان انتظامی شهرستان‌ها، عمل کنند. به نظر می‌رسد بتوان از طریق طرح مسائل و مشکلات در شورای معتمدان پلیس، عوامل مؤثر در بروز جرائم در محله‌ها را به صورت دقیق‌تری شناسایی کرد. هم‌چنین شورای معتمدان ضمن پیگیری احقاق حقوق قانونی خود (که کمترین آن حضور مستمر پلیس در محله‌هاست) و هم راستا شدن اهداف پلیس با اهداف شهروندان، در تأمین نظم و امنیت محله، با پلیس نیز همکاری بیشتر و موثرتری خواهند داشت. بنابراین پرسش اصلی پژوهش این است که فعالیت‌های معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر به چه میزان مؤثر است؟

پیشینه و مبانی نظری

1. Pierre Bourdieu

در بررسی پیشینه مرتبط با پژوهش حاضر اگرچه پژوهش‌های مرتبط با نقش شورای معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر انجام نشده بود؛ اما به پژوهش‌هایی که به طور غیرمستقیم مرتبط بودند، اشاره می‌شود.

داودی، هندیانی و عامری (۱۳۹۸)، در پژوهش «تأثیر مدیریت پیشگیری از جرم بر مصرف مواد مخدر و روانگردان‌ها» به این نتایج رسیدند که مدیریت پیشگیری از جرم بر مصرف مواد مخدر تأثیر دارد و وضعیت نسبتاً مناسب مدیریت پیشگیری وضعی در استان گلستان، ضرورت تقویت آن را گوشزد کرده و برعکس وضعیت نامناسب مدیریت پیشگیری اجتماعی، ضرورت توجه و توجه بیشتر مسئولان و برنامه‌ریزان استان در این حوزه را متذکر می‌شود.

رحمتی، گیوتاج و طالبی (۱۳۹۷)، در پژوهش «بررسی نقش شورای معتمدان محل در ارتقاء امنیت اجتماعی منطقه ۴ شهر تهران» به این نتیجه رسیدند که بین سه مؤلفه مورد مطالعه آگاهی از قوانین دارای بیشترین اهمیت و تأثیرگذاری در عملکرد نیروی انتظامی و مؤلفه عملکرد شورای معتمدان محل از اهمیت پایین‌تری برخوردار هستند. ثناگومحور، محمدیان، رستگار و گلزارنیا (۱۳۹۶)، در پژوهش «بررسی تأثیر نهادهای مردمی در پیشگیری و کاهش اعتیاد به مواد مخدر» نوشته است، پیشگیری از سوء مصرف مواد نیازمند مشارکت جدی مردم و بخش‌های دولتی و غیر دولتی است. مشکل اجتماعی وضعیتی است که از نظر شمار قابل توجهی از مردم، کیفیت زندگی را مهم‌ترین ارزش‌های آنها را تهدید می‌کند و حل آن نیازمند برنامه اجتماعی است. بی-سوادی، بیکاری، فرار دختران، خودکشی، کوشش ناکافی خدمات سلامت و اختلاس نیز از جمله مشکلات نهادهای اجتماعی محسوب می‌شود. به منظور دستیابی به هدف ایجاد مشارکت برای پیشگیری از اعتیاد، حکومت نقش اولیه و مهمی را دارد و لازم است که در زمینه رویکرد ارتباط سازمان یافته با مردم، راهبردهای حمایت، آموزش، پژوهش، شفاف‌سازی را در این زمینه پیگیری کند.

جعفری (۱۳۹۵)، در پژوهش خود با عنوان «بررسی نقش معتمدان محلی بر میزان ارتقاء امنیت عمومی در استان ایلام» به این نتایج رسید که تأثیر همکاری و تعامل معتمدان محلی بر امنیت عمومی و ارتقاء ضریب امنیت در استان ایلام مثبت است، همچنین نقش‌های فرهنگی، امنیتی، میانجی‌گری و توجیهی توصیه‌ای معتمدان محلی در ایجاد امنیت عمومی در سطح استان ایلام تأثیر گذار هستند.

شایگان و اصغرزاده (۱۳۹۴)، در پژوهش خود با عنوان جایگاه مشارکت مردم در پیشگیری از جرائم مواد مخدر نوشته است، مواد مخدر یک از بلاهای عصر حاضر بوده و به عنوان یک از بحران‌های قرن ۲۱ معرفی شده است. پیشگیری از ابتلا به این معضل خانمان‌سوز بهترین راه حفظ سلامت جامعه و ایجاد امنیت اجتماعی است. مشارکت یا هم‌پاری مردم در پیشگیری از وقوع اعتیاد به عنوان پیشگیری اجتماعی، بهترین نوع پیشگیری است.

افرند، امیری و سالار (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش سرمایه اجتماعی در امنیت محله‌های شهر تهران» به این نتایج رسیدند که بین سرمایه اجتماعی و امنیت رابطه مستقیم وجود دارد. هر چه سرمایه اجتماعی در محلات پایین باشد، میزان امنیت محلات نیز پایین است و برعکس، هر چه سرمایه اجتماعی افزایش یابد، میزان امنیت محلات نیز بالاتر می‌رود و مشخص شد که مشارکت عمومی از جمله سرمایه‌های اجتماعی محسوب می‌شود و هر چه مردم با نیروهای پلیس در برقراری امنیت محلات خود همکاری کنند، امنیت محله‌شان بالاتر می‌رود و شهروندان با همسایگان و مسئولان محلی خود همکاری لازم را در جهت برقراری امنیت ایفا می‌کردند. ماتسوکاوا^۱ (۲۰۱۸)، در پژوهش خود با عنوان «پیشگیری از جرم از طریق توانمندسازی جامعه: مطالعه تجربی سرمایه اجتماعی در کیوتو ژاپن» به این نتیجه رسید که تلاش‌های خاص ساکنان محلی می‌تواند سرمایه اجتماعی را غنی‌سازی کنند و منجر به ایمنی و امنیت

جامعه به صورت ذهنی و عینی شوند. سرمایه اجتماعی تأثیر قابل توجهی در کاهش جرم و جنایات خیابانی داشت، یافته‌ها نشان می‌دهد که علاوه بر کاهش سرقت، سرمایه اجتماعی در کاهش ترس از جرم و افزایش سلامت معنوی خانواده‌ها و سالمندان نقش دارد.

اسراورز^۱ (۲۰۱۸)، در پژوهش خود با عنوان «مشارکت شهروندان در حوزه پلیس مورد مطالعه نقش نگرش و اخلاق شهروندان» به این نتیجه رسید که ارزش‌های اخلاقی تأثیر مثبتی بر مشارکت از طریق نگرش و احساسات اخلاقی دارد. نگرش نسبت به مشارکت شهروندی به هر چهار نوع رفتار گزارش شده رابطه مثبت داشته است. در حالی که تأثیرات اخلاقی تنها به کنترل اجتماعی و رفتار پاسخ‌گو بستگی دارد.

مولوگتا^۲ (۲۰۱۷)، در پژوهش خود با عنوان «پلیس جامعه: تمرین‌ها، نقش‌ها، چالش‌ها، چشم‌انداز در پیشگیری از جرم در منطقه گوجام اتیوپی» به این نتایج رسیدند که فلسفه پلیس جامعه، پیشگیری فعالانه، کار مشترک و احساس مالکیت جامعه که بیشتر به امور امنیتی می‌پردازد.

بولاک و لینی^۳ (۲۰۱۲)، در پژوهش خود با عنوان «مشارکت، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی در پلیس محله شهر کمبریج انگلستان» به این نتایج رسیدند که مشارکت اجتماعی پلیس و شهروندان باعث کاهش مشکلات پلیسی محله می‌شود و نقش شهروندان در حل آنها افزایش می‌یابد.

مولوگتا^۴ (۲۰۱۷)، در پژوهش خود با عنوان «پلیس جامعه: تمرین‌ها، نقش‌ها، چالش‌ها، چشم‌انداز در پیشگیری از جرم در منطقه گوجام اتیوپی» نوشته است. پلیس جامعه یک تغییر پارادایم بر پایه مشارکت اجتماعی در ایجاد محیط امن و ایمن برای همه است. سیاست‌گذاری است که به موجب آن مردم درگیر امور خود می‌شوند، یافته‌های

1. Esravers

2. Mulugeta

3. Bullock & Leeny

4. Mulugeta

این مطالعه بیانگر؛ ۱- فلسفه پلیس جامعه، پیشگیری فعالانه، کار مشترک و احساس مالکیت جامعه که بیشتر به امور امنیتی می‌پردازد؛ ۲- استراتژی برای پیشگیری از جرم، یک کار مشترک بین جامعه و پلیس است؛ ۳- افسران بر پیوستگی و ارتباط بین پلیس و جامعه برای غلبه بر جرم و افزایش امنیت تأکید داشتند و مردم به‌طور فعال در بحث-های پلیس در خصوص جامعه شرکت می‌کنند و ۴- تمام شرکت‌کنندگان در این تحقیق، نقش و اهمیت پلیس جامعه‌مدار را در پیشگیری از جرم تأیید کردند.

در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر فعالیت‌های شورای معتمدان پلیس بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر پرداخته می‌شود. لازم به توضیح اینکه با وجود تشابه به بعضی از موضوع‌ها و مطابقت نتایج پژوهش‌های فوق با این پژوهش مبنی بر نقش فعالیت‌های شورای معتمدان در پیشگیری از توزیع مواد مخدر، در این مطالعه میزان تأثیرات فعالیت‌های شورای معتمدان با ابعاد و مؤلفه‌هایش در پیشگیری از توزیع مواد مخدر و مؤلفه‌های آن سنجیده شد، که تاکنون رابطه دو متغیر با این ابعاد و مؤلفه‌ها مورد پژوهش قرار نگرفته و از این نظر جدید است. هم‌چنین تأثیر توزیع مواد مخدر در افزایش سایر جرائم و آسیب‌های اجتماعی در شهر قزوین، در سطح مطالعات داخلی تاکنون به بررسی «تأثیر فعالیت‌های شورای معتمدان بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر» پرداخته نشده و در خصوص منطقه شهر قزوین نیز هیچ مطالعه‌ای یافت نشده است. وجه اشتراک پژوهش حاضر با پژوهش‌های انجام شده قبلی در داشتن دو متغیر است، به نحوی که در متغیر مستقل بحث مشارکت و تعامل با پلیس و در متغیر وابسته بحث اعتیاد مطرح شده است، که از جمله اثرات مواد مخدر در جامعه است. وجه افتراق پژوهش حاضر با پژوهش‌های قبلی، توجه به رویکرد اجتماع‌محور در پیشگیری از اعتیاد به مواد مخدر است که در هیچ کدام از متغیرها شبیه آن انجام نشده است.

ادبیات نظری: اصطلاح مواد مخدر به کلیه مواد طبیعی و شیمیایی گفته می‌شود که اعتیادآور است. بعضی از این مواد تخدیرکننده نبوده، بلکه ممکن است ایجاد تحرک

و توهم نماید. به‌طور کلی مواد مخدر به موادی اطلاق می‌شود که مصرف آنها در انسان حالتی غیرعادی ایجاد نماید، این حالات که به صورت عمومی لذت بخش هستند به صورت موقت و کاذب ایجاد می‌شوند. بروز همین حالات و کیف و لذت پس از اولین مصرف که در بعضی موارد فقط به علت کنجکاوی مبادرت به آن می‌شود؛ باعث تداوم مصرف و اعتیاد می‌شود. این مواد در فرهنگ پلیس به مواد افیونی یا مکیف‌ها معروف بودند، ولی امروزه در زندان‌ها لفظ (مکیف‌ها) فقط برای قرص‌های آرام‌بخش و روان‌گردان استفاده می‌شود. به‌طور خلاصه مواد مخدر موادی هستند که مصرف آنها در انسان حالت لذت و خوشی کاذب به وجود می‌آورد و وابستگی جسمی و روانی ایجاد می‌کند. (عبداللهی، ۱۳۹۴). مواد مخدر که در جامعه بشری همزمان با رشد جامعه مدرن به‌عنوان یک معضل اجتماعی مطرح شد و امروزه بعد گسترده‌ای به خود گرفته است. این پدیده هم در مناطق تولید کننده و هم مصرف کننده آسیب‌های جدی را به نظم اجتماعی وارد می‌سازد. امروزه گفته می‌شود که این تجارت بعد از نفت و اسلحه بزرگ‌ترین بازار جهانی را از لحاظ ارزش به خود اختصاص داده است، و این در حالی است که تقریباً در همه کشورها خرید و فروش و مصرف آن غیر قانونی است. مواد مخدر به‌عنوان یک تهدید جهانی که مشارکت فعال همه دولت‌ها را برای حل آن می‌طلبد، مطرح می‌باشد. (دانایی، ۱۳۹۴).

نظریه جابجایی در جرائم مواد مخدر. در جاب‌جایی زمانی^۱؛ که شامل تغییر زمان فروش، توقف کوتاه مدت فروش است؛ براساس نظریه جاب‌جایی، جاب‌جایی زمانی تغییر زمانی و یا یکی از سازوکارهایی است که به واسطه آن بزهکار نسبت به ارتکاب رفتار بزهکارانه بی‌میل نشده و بلکه در زمان دیگری آن رفتار را انجام می‌دهند. (مولر^۲، ۲۰۱۶). بر اساس مطالعات جاکوبز^۳ در خصوص رفتارهای فروشندگان در بازارهای مواد، آنان

1. Temporal Displacement

2. Muller

3. Jacobs

بازداشت را خطر جدی در ک نکرده باشند و به رفتارهای خویش ادامه می‌دهند؛ یعنی از فروش مواد در مکان‌ها یا اوضاع و احوال خطرناک پرهیز کرده و در زمان‌هایی که اطمینان به نبود مأموران دارند، به فعالیت‌های بزه کارانه می‌پردازند (جاکوبز، ۱۹۹۶). در جابه‌جایی تکنیکی^۱، بزه کاران ممکن است برای کاهش احساس خطر راهبردهای وضعی را بکار گرفته و احتمال بازداشت را کاهش دهند؛ بنابراین ترک فعالیت‌های بزه کارانه فروش مواد همواره پاسخ قطعی عرضه کنندگان در راستای افزایش خطر نیست، بلکه ممکن است عرضه کنندگان از رهگذر برخی روش‌ها به فعالیت‌های بزه کارانه پیشین خویش ادامه دهند. در واقع، فروشندگان ممکن است در بازارهای مواد در موارد متعدد با پلیس روبه‌رو شوند. استفاده از این شگردها موجب می‌شود تا حتی در صورت حضور پلیس در بازار نیز احساس امنیت نمایند. (مولر، ۲۰۱۶). در جابه‌جایی مکانی^۲ مانند تغییر مکان فروش و فروش در خانه، یکی از مهم‌ترین سازوکارهایی است که از طریق آن فروشندگان امنیت فعالیت‌های خویش را تأمین می‌نمایند. یافته‌های پژوهش‌ها در ایران نشان دهنده تغییر مکان فروش مواد مخدر از سوی فروشندگان است. برخی از آنان به-طور کلی چند محله را برای فعالیت خویش انتخاب کرده تا در صورت اجرای طرح در یک محله به محله دیگر بروند. (فرجی‌ها و صادقی، ۱۳۹۷). در جابه‌جایی گستره جرم ارتكابی و محدود کردن فروش به آشنایان، بیانگر تغییر عملکرد برخی از فروشندگان از ارائه خدمات به مشتریان آشنا و پرهیز از فروش به ناآشنایان است. البته، این موضوع هم می‌تواند در اماکن خصوصی مانند خانه، باشگاه و هم در اماکن عمومی مانند پارک‌ها و مانند آن، صورت گیرد. (ژاکوس^۳، ۲۰۱۴). در جابه‌جایی بزه کاران تمرکز بر بازداشت عرضه کنندگان مواد است که موجب هراس از فعالیت در بازار شده و در نهایت با کاهش عرضه کنندگان در بازار و افزایش قیمت، کاهش مصرف به‌عنوان مقصود نهایی حاصل

1. Tactical Displacement
2. Geographical Displacement
3. Jacques

می‌شود. به همین سبب، مداخله‌های پلیسی متعددی با هدف افزایش هزینه‌ها و خطرهای فعالیت در بازار، درصدد بی‌میل ساختن عرضه‌کنندگان از ادامه این فعالیت‌های بزهکارانه است (وود^۱، ۲۰۰۴). در جابه‌جایی نوع مواد مخدر؛ مقامات پلیسی برای کنترل بازار مواد مخدر با این فرض که افزایش توقیف مواد مخدر موجب کاهش حجم مصرفی مواد می‌شود، برنامه‌های گوناگونی را در دوره‌های مختلف و نسبت به مواد مخدر متعددی اجرا می‌کنند؛ بنابراین تمرکز فعالیت‌های پلیسی بر افزایش کشفیات مواد مخدر خواهد بود. بر اساس نتایج پژوهش‌ها عرضه‌کنندگان در بازار در پی افزایش خطر ممکن است افزون بر افزایش قیمت با تولید مواد مخدر جدید که گاه ارزان‌تر از نمونه‌های پیشین است، به آن پاسخ دهند. این موضوع در نهایت موجب تغییر نوع مواد مخدر در بازار می‌شود. هم‌چنین، توزیع‌کنندگان ممکن است با توجه به کمبود مواد با افزودن ناخالصی به ارائه بسته‌های دارای ناخالصی پرداخته و سود خود را افزون سازند (برونستین^۲، ۲۰۰۷).

نظریه بازی. در سال ۲۰۰۳ تئوری بازی‌ها به‌عنوان یک ابزار تحقیق در مطالعه فرآیندهای تصمیم‌گیری جنایی پیشنهاد شده است. در این وضعیت افراد تصمیم می‌گیرند که آیا به فعالیت جنایی بپردازند یا رفتار قانونی انجام دهند. هدف از بکارگیری تئوری بازی در قاچاق مواد مخدر این است که، اگر نوسانی در متغیرهای کلیدی سیاست مواد مخدر به وجود آید، مطلوبیت مورد انتظار قاچاق مواد مخدر چه تغییری می‌کند و در نتیجه تأثیرشان بر رفتارهای بالقوه و بالفعل جنایی مورد بررسی قرار می‌گیرد. کاهش مطلوبیت قاچاق مواد مخدر موجب رفتار قانونی می‌شود. در تئوری بازی یک بازیگر قاچاق مواد مخدر می‌تواند به فرصت‌های کسب درآمد قانونی توجه نماید. بکارگیری سیاست اصلاحات قانون‌گذاری مواد مخدر، ارزش قاچاق مواد مخدر را کاهش می‌دهد. نقش‌های دو طرف بازی توسط سیاست‌گذاران مواد مخدر به‌عنوان مبارز و قاچاقچیان به‌عنوان مدافع ایفا می‌شود. وقتی که مدافع راهبرد مقاومت را

1. Wood
2. Brownstein

انتخاب می‌نماید، مبارز باید تصمیم بگیرد که آیا به رفتار مبارزه ادامه دهد یا نه. در شبیه‌سازی سیاست‌ها مجموعه‌ای از متغیرها بجز متغیر کلیدی سیاست ثابت فرض می‌شود. (مویدی، ۱۳۹۴).

نظریه مجازات، پاداش و جبران. این نظریه از طرف یک اقتصاددان بنام گری بیکر^۱ ابراز شده، بیکر بر این باور بود که بزه‌کار انسانی است، عادی و حساب‌گر که به دنبال یک سلسله معادلات، مصمم به ارتکاب و یا عدم ارتکاب جرم می‌شود. وی می‌گوید همان‌طور که هر قدر خطر یک فعالیت مشروع بالاتر برود، به همان میزان انجام آن فعالیت کمتر می‌شود، در بزه‌کاری نیز باید خطر ارتکاب جرم را برای مباشر جرم بالاتر ببریم، به نحوی که ضرری که از آن مجازات متحمل می‌شود، بیش از سود و لذتی باشد که جرم به دست می‌آورد. بنابراین نخست زرادخانه کیفری قانون مجازات باید متنوع باشد و میزان مجازات را نیز تشدید کند. در ادامه باید عملکرد دستگاه قضایی برای کسی که قصد ارتکاب جرم دارد، یک نوع بازدارندگی از جرم به وجود آورد. (گودرزی، ۱۳۹۶).

نظریه عمومی جرم: نظریه کنترل اجتماعی هیرشی؛ بر اساس این نظریه کجروی و انحراف ناشی از گسستگی فرد به جامعه است که بر اثر کنترل و نظارت به وجود می‌آید و در جدیدترین نسخه نظریه کنترل اجتماعی، مربوط به میشل گاتفردسن^۲ و هیرشی^۳ که نظریه عمومی جرم نام دارد و به نظریه خود کنترلی معروف است. این نظریه جدید، بر این فرض بوده، که مجرمان انگیزه‌های خاص ندارند. تمام افراد، راه‌های دست‌یابی به تمایلات مشابه را در اختیار دارند مسئله واقعی، مسئله خود کنترلی است. خود کنترلی ضعیف، احتمال بیشتری را برای درگیر شدن فرد در جرم به همراه

1. Garry Baker
2. Gattfredson
3. Hershi

دارد در حالی که خود کنترلی قوی، احتمال درگیر شدن در جرم را اندک می‌کند. (گاتفردسون، ۲۰۰۸).

مدل مواد و جرم. مواد و جرم ممکن است به طرق مختلفی با هم در ارتباط باشند. مدل‌های متنوعی در ارتباط مواد و جرم وجود دارد که بدین قرار است: ۱- مواد مخدر علت جرم؛ ۲- جرم علت استفاده مواد مخدر؛ ۳- رابطه دو طرفه یا دو جانبه؛ ۴- علت مشترک و ۵- هم‌رویدادی. که دو مدل اول مرسوم‌تر و درست‌تر هستند. رابطه بین این دو (مواد و جرم) ممکن است مستقیم یا غیرمستقیم باشد. رابطه مستقیم به این صورت است که مواد مستقیم منجر به وقوع جرم می‌شود، یا اینکه وقوع جرم مستقیم منجر به استفاده از مواد می‌شود. رابطه غیرمستقیم هم به این صورت است که رابطه دو متغیر مواد و جرم با متغیر مداخله‌ای به هم مرتبط می‌شوند. سومین مدل (مدل رابطه دو طرفه و دو جانبه) که یک مدل پیچیده است و مبتنی بر این فرض است که سرو کار داشتن با مواد برخی اوقات منجر به استفاده آن می‌شود. در این مدل، فرض می‌گیریم که رابطه بین استفاده از مواد و جرم یک رابطه دو سویه است و همدیگر را به صورت مستقیم تقویت می‌کنند. رفتارهای غیر قانونی ممکن است منجر به استفاده از مواد و استفاده از مواد منجر به ادامه رفتارهای غیر قانونی شود. چهارمین مدل (مدل علت مشترک) مبنی بر این فرض است که نه مواد علت جرم، نه جرم علت مواد است در عوض، هر دوی آنها مشترک معلول متغیر سوم هستند. پنجمین مدل (همزمان) این مدل مدعی است که مواد و جرم با هم مرتبط نیستند. در عوض آنها (مواد و جرم) از طریق متغیرها و رفتارهای مسئله‌دار در ارتباط هستند. (بنت^۱، ۲۰۰۷).

بین مواد مخدر و جرم رابطه پیچیده وجود دارد. فقر، اختلالات شخصیت، متغیرهای اجتماعی و فرهنگی، روابط با فروشندگان، همه عواملی هستند که باعث می‌شود جنایات مربوط به مواد مخدر، بزرگ‌ترین نگرانی مقامات پلیسی، دانشمندان،

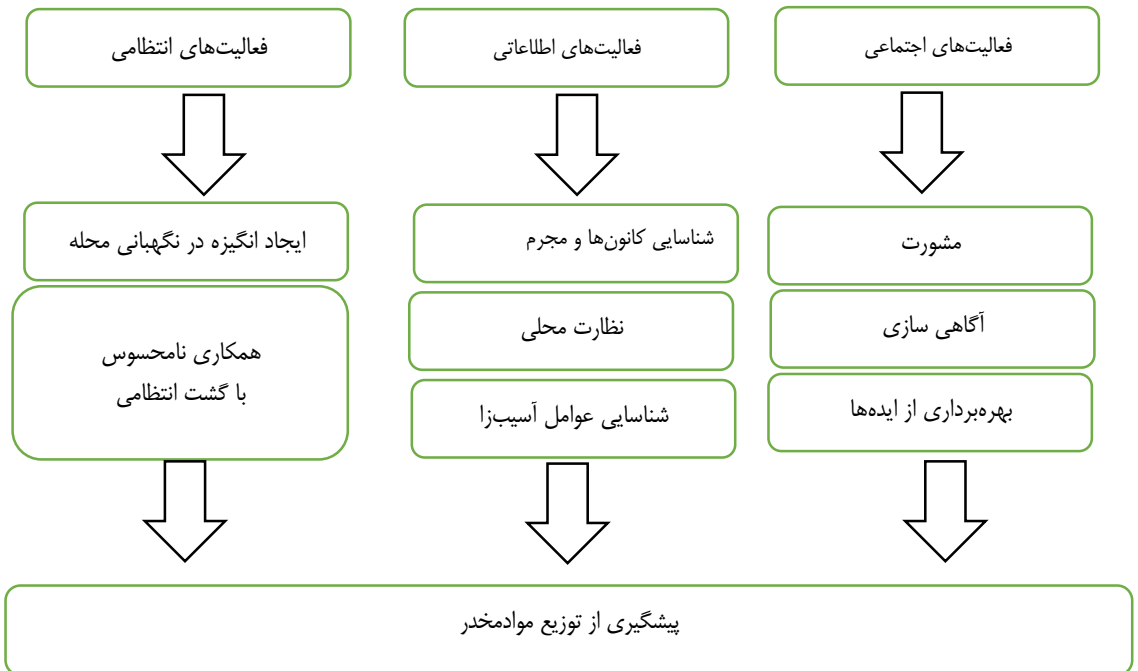
1. Bennett

شهروندان، سیاست‌گذاران و پزشکان باشد. در مدل گلدشتاین، مواد مخدر به وسیله چارچوب مفهومی سه بعدی به جرم تبدیل می‌شود. گلدشتاین روی یک فرصت اجتماعی و روانی افرادی که با مواد مخدر سر و کار دارند و برای تشریح جرم و جنایت بر روی پیوند روانی و فیزیکی، پیوند اقتصادی اجباری و پیوند دارای قواره متمرکز است و بررسی می‌کند که جنایات مرتبط با تجارت و مصرف مواد مخدر غیرقانونی سرقت، فحشا، حمله، تجاوز و... هستند. در پیوند روان‌شناختی افراد پس از استفاده مواد مخدر و داروهای روان‌گردان ممکن است، جرائم خشونت‌آمیز را مرتکب شوند. و در پیوند اقتصادی اجباری کسانی که مواد تهیه می‌نمایند، برای تأمین مالی مرتکب جنایات می‌شوند و در پیوند دارای چارچوب فرصت‌های سودآور برای فروشندگان مختلف در بازار (توزیع کنندگان) فراهم می‌شود و رقابت شدید در این محیط غیرقانونی باعث تشویق و درگیر شدن در جرم و جنایت می‌شود. (فالر^۱، ۲۰۱۶).

چارچوب نظری. با مرور ادبیات، مبانی نظری و پیشینه تحقیقاتی ابعاد همکاری شورای معتمدان در سه بعد ۱- فعالیتهای اجتماعی با مؤلفه‌های مشورت، آگاه‌سازی و بهره‌برداری از ایده‌ها؛ ۲- بعد فعالیتهای اطلاعاتی با مؤلفه‌های؛ شناسایی کانون‌ها و مجرم، نظارت محلی و شناسایی عوامل آسیب‌زا و ۳- بعد فعالیتهای انتظامی با مؤلفه‌های؛ ایجاد انگیزه در نگرهبانی محله و همکاری نامحسوس گشت‌های پلیس و ابعاد پیشگیری در سه بعد ۱- پیشگیری اجتماعی با مؤلفه‌های؛ نقش خانواده، نهادهای اجتماعی، رسانه، مدارس و دانشگاه‌ها و گروه همسالان؛ ۲- پیشگیری وضعی با مؤلفه‌های مردم و سازمان‌ها، اقدامات پلیسی و طراحی فضا و ۳- پیشگیری کیفی با مؤلفه‌های اقدامات انتظامی و تأمینی، با پیشگیری از توزیع مواد مخدر مرتبط است. براین اساس مدل مفهومی پژوهش به صورت شکل ۱ ترسیم شد.

براین اساس، فرضیه اصلی پژوهش به این صورت تدوین شد که: «فعالیت‌های معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر موثر است». همچنین فرضیه‌های فرعی به این صورت تدوین شد که: «فعالیت‌های اجتماعی، فعالیت‌های اطلاعاتی و فعالیت‌های انتظامی معتمدان پلیس در پیشگیری از توزیع مواد مخدر موثر است».

ابعاد همکاری معتمدان

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی، از نظر ماهیتی به شیوه توصیفی تحلیلی بود که به صورت پیمایشی در سال ۱۳۹۸ انجام شد. دارای دو جامعه آماری بوده، که جامعه آماری اول که مربوط به حوزه پلیس و مسئولان استان و شهرستان قزوین بود بالغ بر ۵۴ نفر، و جامعه آماری دوم که مربوطه به حوزه شهروندان بود شامل شهروندان ساکن در حوزه استحفاظی کلانتری‌های شهر قزوین، که بالغ بر ۶۷۳۰۰۰ نفر بودند. حجم نمونه

در جامعه اول به روش سرشماری در نظر گرفته شد. حجم نمونه در جامعه دوم با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۶۲ نفر تعیین شد که برای رفع ایرادهای احتمالی در برخی پرسش‌نامه‌ها ۴۰۰ پرسش‌نامه توزیع و جمع‌آوری شد. روش نمونه‌گیری در جامعه اول روش تمام شماری است. روش نمونه‌گیری در جامعه دوم طبقه‌ای تصادفی است. برای بررسی روایی ابزار، محتوای پرسش‌نامه در اختیار متخصصان مرتبط با موضوع قرار گرفت و پس از جمع‌آوری نظرات آن‌ها اصلاحاتی شامل: اصلاحات ادبی و نوشتاری در معرفی پرسش‌نامه، حذف تعاریف نظری برخی از مفاهیم تحقیق در ابتدای پرسش‌نامه، حذف برخی از سؤالات تکراری و ایجاد چارچوب و تهیه و تنظیم جدول رابطه سؤالات تحقیق و اهداف و سؤالات پرسش‌نامه، انجام شد.

برای بررسی پایایی از محاسبه ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد و مقدار ۰/۸۷ به دست آمد. تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش در دو بخش توصیفی و استنباطی انجام شد. در بخش توصیفی از آماره‌های فراوانی، میانگین و نسبت استفاده شد. در بخش استنباطی از آزمون‌های آماری شامل کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده‌ها و متناسب با نتایج آزمون یادشده از آزمون‌های رگرسیون استفاده شد.

یافته‌ها

ویژگی‌های جمعیت‌شناسی جمعیت‌شناختی به شرح جدول ۱ است.

جدول ۱. خلاصه ویژگی‌های جامعه نمونه (n=416)

متغیر	طبقه بندی متغیر	تعداد (نفر)	درصد
جنسیت	مرد	۳۳۵	۸۱
	زن	۸۱	۱۹
تحصیلات	کاردانی	۱۳۸	۳۳
	کارشناسی	۲۴۹	۶۰
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۹	۷
طیف محل خدمت پاسخ‌دهندگان	کلانتری ۱۷	۴۰	۱۰
	کلانتری ۱۵	۲۶	۶

۲۱	۸۵	کلانتری ۱۴
۱۸	۷۵	کلانتری ۱۳
۱۳	۵۵	کلانتری ۱۲
۲۴	۱۰۰	کلانتری ۱۱
۸	۳۵	کارمندان

بر اساس یافته‌های پژوهش مندرج در جدول ۱، بیشتر پرسش‌شوندگان پژوهش، مردان بودند. تحصیلات بیشتر پرسش‌شوندگان در سطح کارشناسی بود و بیشتر آنان در حوزه استحفاظی کلانتری ۱۱ شهر قزوین بودند.

بررسی نرمال بودن داده‌ها: با توجه به سطح معناداری ۰/۳۱ و مقدار آماری کولموگروف اسمیرنوف (۱/۴۴۴) و با توجه به اینکه این مقدار بین ۱/۹۶+ و ۱/۹۶- قرار گرفته است. پس باید گفت با احتمال بالای ۰/۹۵ و سطح خطای کمتر از ۰/۰۵، توزیع صفت در بین نمونه با توزیع جامعه یکسان و داده‌ها نرمال است. بنابراین می‌توان ادعا کرد داده‌های تحقیق نرمال است بنابراین می‌توان از ضریب رگرسیونی ساده و چند گانه و با توجه به ضریب رگرسیونی بتا به منظور بررسی میزان تأثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته پرداخت.

در جدول ۳ نتایج رگرسیون چند گانه میزان تأثیر فعالیت‌های اجتماعی، فعالیت‌های اطلاعاتی و فعالیت‌های انتظامی بر متغیر وابسته پیشگیری اجتماعی درج شده است.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چند گانه متغیر پیشگیری اجتماعی

ضریب غیر استاندارد		استاندارد کردن ضریب		T	Sig.	مدل
B	خطا	بتا				
33/2	2/43	-		13/54	۰/۰۰	مقدار ثابت
0/74	0/10	0/39		7/24	۰/۰۰	فعالیت اجتماعی
0/88	0/10	0/51		8/43	۰/۰۰	فعالیت اطلاعاتی
0/53	0/11	0/24		4/73	۰/۰۰	فعالیت انتظامی

همان‌طور که در جدول ۳ آمده است، با توجه به سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره‌های $T=7/24$ ، $T=8/43$ و $T=4/73$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیرهای مستقل فعالیت‌های اجتماعی، فعالیت‌های اطلاعاتی و فعالیت‌های انتظامی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری اجتماعی از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سوی دیگر با توجه به ضرایب رگرسیونی بتای به دست آمده این تأثیر مستقیم و مثبت است.

در جدول ۴ نتایج رگرسیون چندگانه میزان تأثیر فعالیت‌های اجتماعی، فعالیت‌های اطلاعاتی و فعالیت‌های انتظامی بر متغیر وابسته پیشگیری وضعی درج شده است.

جدول ۴. نتایج رگرسیون چندگانه متغیر پیشگیری وضعی

مدل	Sig.	آماره	استاندارد کردن ضریب		ضریب غیر استاندارد
			بتا	خطا	
					B
مقدار ثابت	۰/۰۰	8/11	-	1/33	۱۰,۸۴
فعالیت اجتماعی	۰/۰۰	6/09	0/29	0/05	0/34
فعالیت اطلاعاتی	۰/۰۰	6/45	0/34	0/05	0/37
فعالیت انتظامی	۰/۰۰	11/73	0/54	0/06	0/73

همان‌طور که در جدول ۴ آمده است، با توجه به سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره‌های $T=6/09$ ، $T=6/45$ و $T=11/73$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های اجتماعی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری وضعی از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سوی دیگر با توجه به ضرایب رگرسیونی بتای به دست آمده این تأثیر مستقیم و مثبت است.

در جدول ۵ نتایج رگرسیون چند گانه میزان تأثیر فعالیتهای اجتماعی، فعالیتهای اطلاعاتی و فعالیتهای انتظامی بر متغیر وابسته پیشگیری کیفری درج شده است.

جدول ۵. نتایج رگرسیون چند گانه متغیر پیشگیری کیفری

ضریب غیر استاندارد		استاندارد کردن	آماره	Sig.	مدل
B	خطا	ضریب			
		بتا			
6/27	0/95		6/59	۰/۰۰	مقدار ثابت
0/48	0/04	0/53	12/13	۰/۰۰	فعالیت اجتماعی
0/37	0/04	0/44	9/09	۰/۰۰	فعالیت اطلاعاتی
0/58	0/04	0/56	13/26	۰/۰۰	فعالیت انتظامی

متغیر وابسته: پیشگیری کیفری

همانطور که در جدول ۵ آمده است، با توجه به سطح معناداری ($\text{Sig}=0/00$) و آماره‌های $T=13/26$ و $T=9,09$ ، $T=12,13$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیتهای اجتماعی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری کیفری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سوی دیگر با توجه به ضرایب رگرسیونی بتای به دست آمده این تأثیر مستقیم و مثبت است.

بررسی فرضیه‌ها

فرضیه فرعی اول: فعالیتهای اجتماعی معتمدان محلی بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین تأثیر زیادی دارد.

جدول ۶. نتایج رگرسیون فرضیه فرعی اول

ضرایب غیر استاندارد		استاندارد کردن	آماره	Sig.	مدل
B	خطا	بتا			
2/95	0/13	0/74	22/70	0/00	اجتماعی

متغیر وابسته: پیشگیری کلی

با توجه به جدول بالا و سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره $T=22/70$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های اجتماعی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سویی دیگر با توجه به ضریب رگرسیونی بتا $0/74$ در می‌یابیم، این تأثیر مستقیم و مثبت است، بدین معنی که با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های اجتماعی معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان $0/74$ واحد به طور مثبت افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌شود.

فرضیه فرعی دوم: فعالیت‌های اطلاعاتی معتمدان محلی بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین تأثیر زیادی دارد.

جدول ۷. نتایج رگرسیون فرضیه فرعی دوم

ضرایب غیر استاندارد		استاندارد کردن	آماره	Sig.	مدل
B	خطا	بتا			
3/05	0/12	0/77	24/82	0/00	اطلاعاتی

متغیر وابسته: پیشگیری کلی

با توجه به جدول بالا و سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره $T=24/82$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های اطلاعاتی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سویی دیگر با توجه به ضریب رگرسیونی بتای $0/77$ در می‌یابیم، این تأثیر مستقیم و مثبت است، بدین معنی که با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های اطلاعاتی معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان $0/77$ واحد به طور مثبت افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌شود.

فرضیه فرعی سوم: فعالیت‌های انتظامی معتمدان محلی بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین تأثیر دارد.

جدول ۸. نتایج رگرسیون فرضیه فرعی سوم

مدل	Sig.	آماره	استاندارد کردن		ضرایب غیر استاندارد	
			بتا	خطا	B	خطا
انتظامی	0/00	23/20	0/75	0/15	3/58	0/15

متغیر وابسته: پیشگیری کلی

با توجه به جدول بالا و سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره $T=23/20$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های انتظامی معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد، از سویی دیگر با توجه به ضریب رگرسیونی بتای 0/75 در می‌یابیم این تأثیر مستقیم و مثبت است، بدین معنی که با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های انتظامی معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان 0/75 واحد به‌طور مثبت افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌شود.

فرضیه اصلی: فعالیت‌های معتمدان محلی بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین تأثیر دارد.

جدول ۹. نتایج رگرسیون بتای فرضیه اصلی

مدل	Sig.	T آماره	استاندارد ضرایب		ضرایب غیر استاندارد	
			بتا	خطا	B	خطا
معتمدان	0/00	30/00	0/82	0/04	1/26	0/04

متغیر وابسته: پیشگیری

با توجه به جدول بالا و سطح معناداری ($\text{sig}=0/00$) و آماره $T=30/00$ در می‌یابیم با اطمینان بالای ۹۵ درصد و سطح خطای کمتر از ۵ درصد تأثیر معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر

قزوین وجود دارد، از سویی دیگر با توجه به ضریب رگرسیونی بتای 0/82 در می‌یابیم این تأثیر مستقیم و مثبت است. بدین معنی که با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان 0/82 واحد به طور مثبت افزایش می‌یابد. بنابراین فرضیه فرعی اول تأیید می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی فرضیه اصلی پژوهش؛ فعالیت معتمدان محلی بر پیشگیری از توزیع مواد مخدر با توجه به ضریب رگرسیونی بتای 0/82 و سطح معنا دار 0/00 ارتباط معناداری بین متغیر مستقل فعالیت‌های معتمدان محلی و متغیر پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین وجود دارد. نتیجه به دست آمده نشان از این دارد که با افزایش یک واحد بر فعالیت‌های معتمدان محلی، پیشگیری از توزیع مواد مخدر در شهر قزوین به میزان 0/82 واحد به طور مثبت افزایش می‌یابد. در مقایسه یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش جعفری (۱۳۹۵) نشان از تأثیر همکاری و تعامل معتمدان محلی بر امنیت عمومی و به بررسی نقش‌های امنیتی، فرهنگی، اقتصادی و میانجی‌گری و توجهی معتمدان پرداخته که مطابقت آن با یافته‌های این پژوهش رابطه‌ی مستقیم بین نقش‌های اجتماعی، اطلاعاتی و انتظامی شورای معتمدان در ارتقاء پیشگیری از توزیع مواد مخدر که به نوعی با ارتقاء امنیت رابطه‌ی مستقیم دارد؛ است. هم‌چنین در پژوهشی که به بررسی نقش شورای معتمدان محله در ارتقاء امنیت اجتماعی توسط رحمتی، گیوتاج و طالبی (۱۳۹۷) انجام شده، از تأثیرگذاری سه مؤلفه آگاهی از قوانین، عملکرد نیروی انتظامی و عملکرد شورای معتمدان محل نام برده و به اعتماد دو سویه بین پلیس و مردم در راستای ارتقاء امنیت اشاره داشته است، که پژوهش حاضر نیز با مؤلفه‌هایی چون مشورت، آگاه‌سازی و بهره‌برداری از ایده‌ها به دنبال برقراری اعتماد دو سویه است. از طرفی با مطرح نمودن ابعاد اطلاعاتی و انتظامی در راستای ارتقاء عملکرد پلیس و شورای معتمدان قدم بر می‌دارد و هم‌چنین یکی از ابعاد مهم پیشگیری در این پژوهش پیشگیری اجتماعی است که با پژوهش مذکور مطابقت دارد. یافته‌های پژوهش شایگان

و اصغرزاده (۱۳۹۲) به نقش مشارکت مردم و پیشگیری‌های اجتماعی در پیشگیری از معضل مواد مخدر در سطح جامعه و محلات اشاره و توجه ویژه‌ای کرده است که یافته‌های پژوهش حاضر نیز به نقش معتمدان به‌عنوان سرمایه اجتماعی در پیشگیری اجتماعی از معضلات مواد مخدر و استفاده از نقش‌های خانواده، رسانه، مدارس و گروه همسالان اشاره کرده است. نتایج تحقیق ثناگومحور و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تأثیر نهادهای مردمی در پیشگیری و کاهش اعتیاد به مواد مخدر اشاره داشته است و تأکید بر فعالیت‌های داوطلبانه و خلاقیت‌ها و استفاده از راهبردهای، حمایت، آموزش و شفاف‌سازی اشاره کرده است که یافته‌های پژوهش حاضر به تأثیر شورای معتمدان محلی که برخاسته از جامعه و خود مردم است در پیشگیری از توزیع مواد مخدر می‌پردازد، که یافته‌های به‌دست آمده به بحث فعالیت‌های اجتماعی و راهبرد بهره‌برداری از ایده‌ها، آموزش و آگاه‌سازی و مشورت می‌پردازد. نتیجه پژوهش ماتسوکاوا (۲۰۱۸) حکایت از نقش سرمایه اجتماعی در کاهش جرم و جنایات خیابانی دارد، و بیان می‌کند؛ که علاوه بر کاهش سرقت، سرمایه اجتماعی در کاهش ترس از جرم و افزایش سلامت معنوی خانواده‌ها نقش دارد، و در تطابق با پژوهش حاضر؛ شورای معتمدان را به‌عنوان سرمایه‌های اجتماعی مطرح که برخاسته از محله‌ها بوده و همکاری‌های این شورا با پلیس، رابطه مستقیم با کاهش جرائم مرتبط با مواد مخدر که جزیی از جرائم و جنایات خیابانی است، دارد که با سیر نزولی این جرائم به نوعی سلامت خانواده‌ها در محلات ارتقاء پیدا می‌کند. نتیجه پژوهش مولوکتا (۲۰۱۷) با عنوان پلیس جامعه: تمرین‌ها، نقش‌ها، چالش‌ها، چشم‌انداز در پیشگیری از جرم، یافته‌های این مطالعه بیانگر؛ ۱- فلسفه پلیس جامعه، پیشگیری فعالانه، کار مشترک و احساس مالکیت جامعه که بیشتر به امور امنیتی می‌پردازد؛ ۲- استراتژی برای پیشگیری از جرم، یک کار مشترک بین جامعه و پلیس است و ۳- افسران بر پیوستگی و ارتباط بین پلیس و جامعه برای غلبه بر جرم و افزایش امنیت تأکید داشتند و مردم به‌طور فعال در بحث‌های پلیس

در خصوص جامعه شرکت می‌کنند، و در تطابق با پژوهش حاضر؛ پلیس در قالب یگان‌های اجرایی با تشکیل شورای معتمدان به دنبال برقراری امنیت، پیشگیری از جرم و درگیر کردن فعالان مردم در امور مربوط به خود برای ارتقای امنیت و احساس امنیت است.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش حاضر، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. استفاده از ظرفیت روحانیون، بازنشستگان کشوری و لشکری، معلمان و بسیجیان سطح محلات؛
۲. سازماندهی شورای معتمدان به نحوی که رئیس و دبیر و اعضای آن کاملاً مشخص و با محوریت دایره اجتماعی کلانتری انجام شود. بهترین مکان جهت برقراری جلسات شورای معتمدان، مساجد بوده و به صورت ماهیانه یکبار و مداوم تشکیل شود؛
۳. استفاده از نظر تمامی اعضاء در راستای مشکلات مطروحه در جلسات و بهره‌گیری از ایده‌ها و تفکرات سازند آنها و داشتن خروجی و مصوبات، و ملزم شدن پلیس و یا سایر ادارها و یا خود اعضاء به اجرای مصوبات؛
۴. استفاده از ظرفیت اطلاعاتی اعضاء و کسب اخبار در خصوص فروشندگان و توزیع کنندگان مواد مخدر در محلات؛
۵. برای رفع مشکلات امنیتی و انتظامی به خصوص در حوزه مبارزه با مواد مخدر، استفاده از ظرفیت مسئولان استانی، ادارات و سازمان‌ها در راستای برگزاری جلسات آگاه‌سازی اعضاء شورای معتمدان و تسری آن به سطح محلات، توسط این اعضاء؛
۶. استفاده از ظرفیت شورای مبارزه با مواد مخدر استان در راستای برگزاری هر چه بهتر جلسات و بازخوردگیری از عملکرد شورای معتمدان در سطح

محلات و ارائه به مسئولین انتظامی و استانی و تقدیر از معتمدان و فعالان این عرصه.

سپاسگزاری

پژوهشگران برخوردارم می‌دانند از شهروندان، فرماندهان و کارکنان انتظامی شهر قزوین برای همکاری در انجام پژوهش حاضر، سپاسگزاری کنند.

منابع

۱. افرند، تقی؛ امیری، عبدالرضا؛ سالار، روح‌الله. (۱۳۹۵). بررسی نقش سرمایه اجتماعی در امنیت محلات شهر تهران با رویکرد امنیت محله محور. فصلنامه پژوهش‌های اطلاعاتی و جنسی، ۱۱(۲)، ۱۴۵-۱۶۲.
http://icra.jrl.police.ir/article_18180.html
۲. افشاری آزاد، سارا؛ حجازی، شیرین؛ اله‌ویردی، نسیم. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر در گرایش به مواد مخدر و روان‌گردان زنان مراجعه کننده به مراکز ترک اعتیاد وابسته به بهزیستی شهر تهران. مجله دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، ۱۷(۱۰)، ۸۲۶-۸۳۹.
<http://unmf.umsu.ac.ir/article-1-3903-fa.html>
۳. آملی لاریجانی، صادق. (۱۳۹۷). مصاحبه با خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران.
<https://www.irna.ir/news/83097023/70>
۴. بولتن آماري پلیس مبارزه با مواد مخدر استان قزوین. (۱۳۹۶). معاونت عملیات فرماندهی انتظامی استان قزوین.
۵. ثناگومحور، غلامرضا؛ محمدیان، شهرام؛ رستگار، محمدعارف؛ گلزارنیا، محمد. (۱۳۹۶). بررسی تأثیر سمن‌ها و نهادهای مردمی در پیشگیری و کاهش اعتیاد به مواد مخدر. سومین همایش ملی پژوهش‌های نوین در حوزه علوم انسانی و مطالعات اجتماعی ایران. قم.
۶. جعفری، پرویز. (۱۳۹۵). بررسی نقش همکاری معتمدان محلی بر میزان ارتقاء امنیت عمومی در استان ایلام. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی ایلام، ۱۳۹۵(۲۰)، ۵۳-۷۳.
http://ilam.jrl.police.ir/article_14232.html

۷. حیدری صوفیانی، زهرا؛ نیک‌خواه کهنه گورابی، سیدعباس. (۱۳۹۴). روش‌های پیشگیری از اعتیاد در محله‌ها با تأکید بر سازمان‌های مردم‌نهاد (CBOS)، اولین کنفرانس بین‌المللی روانشناسی و علوم تربیتی. شیراز.
۸. دانایی، نسرين. (۱۳۹۴). برنامه‌ریزی اوقات فراغت. انتشارات ساکو.
۹. داوودی‌دهقانی، ابراهیم؛ هندیانی، عبدالله؛ عامری، محمدعلی. (۱۳۹۸). تأثیر مدیریت پیشگیری از جرم بر مصرف مواد مخدر و روانگردان‌ها. اعتیادپژوهی، ۱۳(۵۱)، ۱۱-۲۹.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=501383>
۱۰. رحمتی، حسین؛ گیو تاج، حامد؛ طالبی، محمدعلی. (۱۳۹۷). بررسی نقش شورای معتمد محل در ارتقاء امنیت اجتماعی. فصلنامه انتظام اجتماعی، ۱۰(۱)، ۲۲۱-۲۵۰.
http://sopra.jrl.police.ir/article_88059.html
۱۱. شایگان، فریبا؛ اصغرزاده، سمیه. (۱۳۹۴). جایگاه مشارکت مردم در پیشگیری از جرائم مواد مخدر. فصلنامه سلامت اجتماعی و اعتیاد، ۲(۵)، ۶۹-۸۶.
<http://ensani.ir/fa/article/350349>
۱۲. صادقی، آزاده؛ فرجی‌ها، محمد. (۱۳۹۷). واکنش بازارهای خرید و فروش مواد مخدر در برابر تدابیر کنترلی پلیسی: کاهش یا جابجایی. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، ۶(۲۳)، ۱۴۳-۱۷۰.
doi:10.22054/jclr.2018.17955.1336
۱۳. قدرتی، نورالله. (۱۳۹۷، ۱۰ بهمن). ۴۰ درصد زندانیان استان قزوین را مجرمان مواد مخدر تشکیل می‌دهند. خبرگزاری مهر.
<http://www.mehrnews.com/xNpbs>
۱۴. گودرزی، محمدرضا. (۱۳۹۶). گستره قوانین کیفری از دیدگاه نظریه‌های جرم‌شناسی، مجله قضایی و حقوقی دادگستری، ۶۶(۴۱)، ۱۱۹-۱۳۴.
<http://ensani.ir/fa/article/221567>
۱۵. معاونت اجتماعی نیروی انتظامی. (۱۳۹۳). دستورالعمل شورای معتمدان محل. مصوب تاریخ ۱۳۹۳/۰۳/۱۲ به شماره ۹۷۱۲/۱۴۱/۲/۱۹.
۱۶. مومنی، اسکندر. (۱۳۹۷). ایران ۱۰۶ تن مواد مخدر در سال ۲۰۱۸ کشف کرد. خبرگزاری مهر، بازدید شده در تاریخ ۱۳۹۹/۱۱/۱۹.
<https://www.mehrnews.com/news/4563315>

۱۷. مویدی، علی. (۱۳۹۴). اجرای الگوی انتظامی مقابله با فروش مواد مخدر، فصلنامه مطالعات مبارزه با مواد مخدر، ۷(۲۵)، ۳۷-۴۵.

http://dles.jrl.police.ir/article_12731.html

۱۸. وطن پرست، ابوالفضل؛ اصفهانی، زهرا؛ خزایی پارسا، فاطمه. (۱۳۹۸). رویکرد اجتماعی محور: راهنمای مداخله‌های محله‌ای ویژه تسهیل‌گران و فعالان برنامه‌های اجتماع محور. تهران: انتشارات سازمان بهزیستی کشور.

19. Bennett, T., Holloway, K. (2007). *Drug-crime connections. Cambridge Studies in Criminology Cambridge: Cambridge University Press.* <https://doi.org/10.1017/CBO9780511611315>
20. Brownstein H. H., Taylor, B. G. (2007). *Measuring the Stability of Illicit Drug Markets: Why Does it Matter?* *Drug and Alcohol Dependence*, (90), 52-60. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/17175119/>
21. Bullock, K., Leeney, D. (2015). *Participation, Responsivity, and Accountability in Neighborhood Policing: Department of Sociology, University of Surrey. Guildford.*
22. Gattfredson M., Brook W. (2008). *Substance Use, Drug Treatment, and Crime: An Examination of Individual Variation in a Drug Court*, *Journal of Drug*. 38(2), 601-631.
23. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/002204260803800211>
24. Jacobs B. A. (1996). *Crack Dealers Apprehension Avoidance Techniques: A Case of Restrictive Deterrence.* *Justice Quarterly*, 13(3), 395-381. <https://doi.org/10.1080/07418829600093011>
25. Jacques S., & Allen A. (2014). *Bentham's Sanction Typology and Restrictive Deterrence A Study of Young, Suburban, Middle-Class Drug Dealers.* *International Journal of Drug Policy*, 44(2), 212-220. <https://doi.org/10.1177/0022042613497936>
26. Kerr, T., Small, Will., Wood, Evan. (2005). *The Public Health and Social Impacts of Drug Market Enforcement: A Review of the Evidence.* *International Journal of Drug Policy*, 16(4), 210-220. <https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2005.04.005>

27. Martinez Faller, E & Kumar, S. (2016). *An Exploratory Framework of Drug Related Crime in Forensic Sciences and Criminology*.
28. Matsukawa, Ana, & Shigeo, Tatsuki. (2018). *Crime Prevention Through Community Empowerment: An Empirical Study of Social Capital in Kyoto, Japan*. International Journal of Law, Crime and Justice, 54, 89-101.
<https://doi.org/10.1016/j.ijlcrj.2018.03.007>
29. Moeller K & Copes H & Hochstetler A. (2016). *Advancing Restrictive Deterrence: A Qualitative Meta-Synthesis*. Journal of Criminal Justice, 46, 82-93.
<https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2016.03.004>
30. Mulugeta E & Mekuriaw D. (2017). *Community Policing: Practice, Role, Challenges and Prospects in Crime Prevention in East Gojjam Administrative Zone*. Sociology and Criminology, 5(1), 1-13. DOI: 10.4172/2375-4435.1000160
31. Wood, E., Spittal, P. M., Small, W., Kerr, T., Li, K., Hogg, R. S., & Schechter, M. T. (2004). *Displacement of Canada's largest public illicit drug market in response to a police crackdown*. Canadian Medical Association Journal, 170(10): pp. 1551-1556
32. Wendy, Schreurs & Jose H, Kerstholt & Peter, De Vries & Ellen, Giebels. (2018). *Citizen participation in the police domain: The role of citizens' attitude and morality*. Journal of Community Psychology, 46(6), 775-789.
<https://doi.org/10.1002/jcop.21972>